

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 674/2016-38

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. decembra 2016 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza (sudca spravodajca) v konaní o sťažnosti [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Ivetou Kalinovou, Cukrová 14, Bratislava, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 1 a 4 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Michalovce v konaní vedenom pod sp. zn. 17 Em 1/2012, za účasti Okresného súdu Michalovce, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení so základným právom na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, základným právom na ochranu rodičovských práv podľa čl. 41 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky a právom na rešpektovanie rodinného života podľa čl. 8 Dohovoru

o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Michalovce v konaní vedenom pod sp. zn. 17 Em 1/2012 porušené boli.

2. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadosťučinenie v sume 4 000 € (slovom štyritisíc eur), ktoré mu je Okresný súd Michalovce povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Michalovce je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 454,74 € (slovom štyristopäťdesiatštyri eur a sedemdesiatštyri centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. Ivety Kalinovej, Cukrová 14, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. februára 2016 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. Ivetou Kalinovou, Cukrová 14, Bratislava, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 1 a 4 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Michalovce (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 17 Em 1/2012 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Zo sťažnosti, z jej príloh a zo spisu okresného súdu sp. zn. 17 Em 1/2012 vyplýva, že sťažovateľ bol v procesnom postavení navrhovateľa účastníkom napadnutého konania, ktorého predmetom bol súdny výkon rozhodnutia Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 1 P 50/2011 z 1. júla 2011, ktorým bol v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave

sp. zn. 20 CoP 57/2011 z 26. októbra 2011 nariadený návrat maloletých detí [REDACTED] [REDACTED] (spolu ďalej aj „maloleté deti“), do Írska ako krajiny ich obvyklého pobytu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti podanej ústavnému súdu okrem iného uvádza:

„... Dňa 31. 1. 2011 sťažovateľ doručil Okresnému súdu Bratislava I návrh na nariadenie návratu maloletých detí [REDACTED] na územie ich obvyklého pobytu do Írska. Okresný súd Bratislava I uznesením zo dňa 1. 7. 2011, č. k. 1 P/50/2011 nariadil návrat maloletých detí [REDACTED] na územie a pod jurisdikciu krajiny ich obvyklého pobytu do Írska.

... Keďže matka na žiadosť sťažovateľa, aby mu odovzdala deti, nereagovala a dobrovoľne neplnila vykonateľné rozhodnutie Okresného súdu Bratislava I, dňa 1. 2. 2012 poslal sťažovateľ Okresnému súdu Michalovce návrh na súdny výkon rozhodnutia o nariadenie návratu maloletých detí. Konaniu bola pridelená spis. značka 17 Em/1/2012.

Dňa 13. 2. 2012 Okresný súd Michalovce vyzval matku na podrobenie sa a rešpektovanie povinností vyplývajúcich z rozhodnutí Okresného súdu Bratislava I zo dňa 1. 7. 2011 č. k. 1 P/50/2011 v spojení s rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave zo dňa 26. 10. 2011 č. k. 20 CoP/57/2011. Matka na výzvu nereagovala.

Dňa 1. 3. 2012 matka podala návrh na prerušenie konania na Okresnom súde Michalovce s odôvodnením, že podala podnet na podanie mimoriadneho dovolania na Najvyšší súd Slovenskej republiky Generálnym prokurátorom Slovenskej republiky. Okresný súd Michalovce konanie o výkon rozhodnutia prerušil uznesením zo dňa 26. 3. 2012.

Dňa 12. 7. 2012 podal sťažovateľ Okresnému súdu Michalovce návrh na pokračovanie v konaní.

Dňa 14. 8. 2012 Okresný súd Michalovce uznesením zrušil uznesenie o prerušení výkonu rozhodnutia vydané Okresným súdom Michalovce dňa 26. 3. 2012 pod č. k. 17 Em/1/2012.

Dňa 18. 10. 2012 Okresný súd Michalovce uznesením zamietol návrh na súdny výkon rozhodnutia o nariadenie návratu maloletých detí...

Krajský súd v Košiciach uznesením zo dňa 26. 6. 2013, č. k. 8 CoP/521/2012-145, uznesenie prvostupňového súdu potvrdil.

Dňa 22. 10. 2013 sťažovateľ podal na Ústavný súd Slovenskej republiky... sťažnosť... Ústavný súd nálezom zo dňa 27. 5. 2015, č. k. II. ÚS 361/2014-49, rozhodol tak, že základné práva [REDAKOVANÉ] podľa čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 dohovoru uznesením Krajského súdu v Košiciach č. k. 8 CoP 521/2012-145 z 26. júna 2013 porušené boli.

Ústavný súd uznesenie Krajského súdu v Košiciach č. k. 8 CoP 521/2012-145 z 26. júna 2013 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

... Krajský súd v Košiciach uznesením zo dňa 3. 8. 2015, č. k. 8 CoP/330/2015-175 zrušil uznesenie Okresného súdu Michalovce z 18. 10. 2012, č. k. 17 Em/1/2012-119, a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Okresnému súdu Michalovce bolo uznesenie krajského súdu doručené dňa 18. 8. 2015.

Keďže Okresný súd Michalovce vo veci č. k. 17 Em/1/2012 nekonal, sťažovateľ poslal dňa 14. 1. 2016 predsedovi okresného súdu sťažnosť na prieťahy v konaní. Okresný súd Michalovce na túto sťažnosť do dnešného dňa neodpovedal, ani vo veci nekoná.“

V časti namietaného porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sťažovateľ odôvodňuje sťažnosť najmä takto:

«Od podania návrhu na Okresnom súde Michalovce dňa 1. 2. 2012 do dnešného dňa uplynuli 4 roky. Odo dňa doručenia uznesenia Krajského súdu v Košiciach Okresnému súdu Michalovce dňa 18. 8. 2015 uplynulo 6 mesiacov, počas ktorých okresný súd nekonal.

... Prieťahy v konaní treba posudzovať ako celok od začiatku konania dňa 1. 2. 2012, kedy bol podaný návrh na súdny výkon rozhodnutia o nariadenie návratu maloletých detí na okresnom súde. Súdny systém počas štyroch rokov spôsobil prieťahy v konaní, ktoré sú v prípade konania o návrat maloletých detí neospravedliteľné a v skutočnosti plynutie času „rieši“ situáciu za účastníkov konania aj za rozhodnutia súdov.

Pokiaľ by sa mali posudzovať prieťahy v konaní až od doručenia uznesenia Krajského súdu v Košiciach Okresnému súdu Michalovce, aj v takom prípade ide o prieťahy vzhľadom na šesťmesačnú nečinnosť súdu, keďže ako skonštatoval európsky súd, konanie o návrat maloletých detí vrátane konania o výkon rozhodnutia vyplývajúci z tohto konania, je prednostným konaním.»

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti ďalej uvádza:

„Sťažovateľ namieta, že bolo porušené jeho právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa článku 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života podľa článku 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo na ochranu rodičovstva a na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 1 a 4 Ústavy SR.

Uvedené práva boli porušené tým, že sťažovateľovi bola postupom súdov odňatá možnosť starať sa osobne o svoje maloleté deti napriek právoplatnému rozhodnutiu súdu.

... Sťažovateľ je toho názoru, že právo na rešpektovanie jeho súkromného a rodinného života nebolo chránené účinnými spôsobom, ako to vyžaduje ústava a dohovor. Sťažovateľovi bolo porušené právo na rešpektovanie jeho rodinného života tým, že mu bola odňatá možnosť starať sa osobne o svoje maloleté deti napriek právoplatnému rozhodnutiu súdu.

Keďže postupom Okresného súdu Michalovce sťažovateľ nemohol vykonávať svoje rodičovské práva a povinnosti, bolo tým porušené aj jeho právo na ochranu rodičovstva podľa čl. 41 ods. 1 ústavy a právo na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 4 ústavy.

... V danom prípade je nesporné, že dĺžka konania o návrat dieťaťa mala rozhodujúci vplyv na kvalitu rodinného života sťažovateľa, pretože kvôli trvajúcemu premiestneniu dieťaťa bol v podstatnej miere obmedzený vo výkone rodičovských práv.“

Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti potom sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd takto rozhodol:

„1. Základné právo [redacted] na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie vecí v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Michalovce v konaní vedenom pod spis. zn. 17 Em/1/2012 porušené bolo.

2. Právo [redacted] na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa článku 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života podľa článku 8. Dohovoru

o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo na ochranu rodičovstva a na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 1 a 4 Ústavy SR postupom Okresného súdu Michalovce v konaní vedenom pod spis. zn. 17 Em/1/2012 porušené bolo.

3. Okresnému súdu Michalovce sa prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 17 Em/1/2012 konal bez zbytočných prieťahov.

4. Sťažovateľovi sa priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 20.000,- €.

5. Sťažovateľovi sa priznáva náhrada trov právneho zastúpenia...“

Uznesením sp. zn. II. ÚS 674/2016 z 8. septembra 2016 ústavný súd prijal sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

Ústavný súd z vyžiadaného spisu okresného súdu sp. zn. 17 Em 1/2012 zistil tento priebeh napadnutého konania:

1. Dňa 6. februára 2012 sťažovateľ ako otec maloletých detí podal okresnému súdu návrh na výkon uznesenia Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 1 P 50/2011 z 1. júla 2011 v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 20 CoP 57/2011 z 26. októbra 2011 (spolu ďalej aj „rozhodnutie o nariadení návratu maloletých detí do krajiny ich obvyklého pobytu“).

2. Dňa 9. februára 2012 okresný súd vyzval povinnú (matku maloletých, pozn.) na podrobenie sa a rešpektovanie povinností vplyvujúcich jej z rozhodnutia o nariadení návratu maloletých detí do krajiny ich obvyklého pobytu.

3. Dňa 10. februára 2012 okresný súd ustanovil za opatrovníka maloletých detí Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce (ďalej len „ÚPSVaR Michalovce“).

4. Dňa 14. februára 2012 okresný súd požiadal o súčinnosť ÚPSVaR Michalovce.

5. Dňa 1. marca 2012 povinná podala návrh na prerušenie konania z dôvodu, že podala podnet generálnemu prokurátorovi Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) na podanie mimoriadneho dovolania proti rozhodnutiu o nariadení návratu maloletých detí do krajiny ich obvyklého pobytu.

6. Dňa 16. marca 2012 povinná doplnila svoj návrh na prerušenie konania.
7. Dňa 22. marca 2012 okresný súd vyzval právnu zástupkyňu povinnej na zabezpečenie doručenia výzvy na podrobenie sa a rešpektovanie povinností vyplývajúcich jej z rozhodnutia o nariadení návratu maloletých detí do krajiny ich obvyklého pobytu, keďže povinná si výzvu okresného súdu k uvedenému dňu neprevzala.
8. Dňa 26. marca 2012 okresný súd uznesením (právoplatným 3. mája 2012) konanie prerušil.
9. Dňa 10. apríla 2012 povinná podala vyjadrenie vo veci.
10. Dňa 23. apríla 2012 okresný súd po doplnení potrebného počtu rovnopisov právnu zástupkyňu povinnej zaslal vyjadrenie povinnej právnej zástupkyňi oprávneného (sťažovateľa) a ÚPSVaR Michalovce.
11. Dňa 18. júla 2012 sťažovateľ ako oprávnený prostredníctvom právnej zástupkyne podal návrh na pokračovanie v konaní z dôvodu odloženia podnetu povinnej na podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom.
12. Dňa 30. júla 2012 okresný súd požiadal právnu zástupkyňu povinnej a Krajskú prokuratúru v Bratislave o vyjadrenie, akým spôsobom bol vybavený podnet povinnej na podanie mimoriadneho dovolania proti rozhodnutiu o nariadení návratu maloletých detí do krajiny ich obvyklého pobytu.
13. Dňa 7. augusta 2012 Krajská prokuratúra v Bratislave okresnému súdu oznámila, že podnet povinnej na podanie mimoriadneho dovolania bol odložený prípisom sp. zn. Kc 343/11 z 20. februára 2012.
14. Dňa 14. augusta 2012 okresný súd zrušil svoje uznesenie o prerušení konania.
15. Dňa 18. októbra 2012 okresný súd uznesením č. k. 17 Em 1/2012-119 návrh oprávneného na výkon rozhodnutia o nariadenie návratu maloletých detí zamietol.
16. Dňa 19. novembra 2012 sťažovateľ podal proti uzneseniu okresného súdu z 18. októbra 2012 odvolanie.
17. Dňa 13. decembra 2012 okresný súd po vyjadrení povinnej k odvolaniu oprávneného predložil spis odvolaciemu Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“).
18. Dňa 26. júna 2013 krajský súd uznesením č. k. 8 Cop 521/2012-145 potvrdil odvolaním napadnuté uznesenie okresného súdu z 18. októbra 2012.

19. Dňa 22. júna 2015 bol krajskému súdu doručený nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 361/2014-49 z 27. mája 2015, ktorým bolo okrem iného zrušené uznesenie krajského súdu č. k. 8 Cop 521/2012-145 z 26. júna 2013 a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie.

20. Dňa 3. augusta 2015 krajský súd uznesením č. k. 8 CoP 330/2015-175 zrušil uznesenie okresného súdu č. k. 17 Em 1/2012-119 z 18. októbra 2012 a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

21. Dňa 18. augusta 2015 krajský súd zaslal okresnému súdu uznesenie z 3. augusta 2015.

22. Dňa 28. septembra 2015 zákonná sudkyňa dala pokyn na doručenie uznesenia krajského súdu účastníkom konania.

23. Dňa 5. októbra 2015 okresný súd vyzval povinnú a ÚPSVaR Michalovce na súčinnosť v zmysle pokynov krajského súdu.

24. Dňa 27. októbra 2015 povinná prostredníctvom právnej zástupkyne podala vyjadrenie vo veci, požiadala o predĺženie lehoty na predloženie požadovaných dokladov a navrhla prerušenie konania až do právoplatného skončenia konania o úprave práv a povinností k maloletým deťom vedeného Okresným súdom Michalovce pod sp. zn. 15 P 233/2014, v ktorom boli predbežným opatrením z 5. novembra 2014 maloleté deti účastníkov zverené do jej osobnej starostlivosti.

25. Dňa 16. novembra 2015 okresný súd doručil vyjadrenie povinnej z 27. októbra 2015 právnej zástupkyne sťažovateľa a ÚPSVaR Michalovce. Toho istého dňa povinná doručila okresnému súdu požadované písomné doklady.

26. Dňa 20. novembra 2015 ÚPSVaR Michalovce podal vyjadrenie vo veci, v ktorom okrem iného navrhol vykonanie znaleckého dokazovania znalcom z odboru detskej psychológie.

27. Dňa 26. januára 2016 okresný súd vyzval právnu zástupkyňu povinnej na predloženie originálov lekárskeho správ o zdravotnom stave maloletých detí a [REDACTED] požiadala o vyjadrenie, aký je aktuálny zdravotný stav maloletých detí.

28. Dňa 8. februára 2016 právna zástupkyňa povinnej doručila okresnému súdu ním požadované písomné doklady.

29. Dňa 3. marca 2016 [REDAKOVANÉ] podala okresnému súdu vyjadrenie o zdravotnom stave maloletých.

30. Dňa 15. apríla 2016 okresný súd uznesením č. k. 17 Em 1/2012-315 návrh oprávneného na súdny výkon rozhodnutia o nariadenie návratu maloletých detí zamietol.

31. Dňa 13. mája 2016 oprávnený podal proti uzneseniu okresného súdu z 15. apríla 2016 odvolanie.

32. Dňa 9. júna 2016 okresný súd (po doručení odvolania právnej zástupkyňi povinnej a UPSVaR Michalovce) predložil spis na rozhodnutie o odvolaní krajskému súdu.

Podľa vyjadrenia predsedu okresného súdu sp. zn. 1 SprV 132/2016 z 3. októbra 2016 krajský súd o odvolaní sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu z 15. apríla 2016 rozhodol uznesením z 3. augusta 2016 tak, že rozhodnutie súdu prvého stupňa potvrdil. V nadväznosti na toto vyjadrenie ústavný súd pri príprave rozhodovania o sťažnosti zistil, že uznesenie okresného súdu č. k. 17 Em 1/2012-315 z 15. apríla 2016, ktorým bol návrh sťažovateľa na súdny výkon rozhodnutia o nariadení návratu maloletých detí zamietnutý, v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 8 CoP 199/2016-334 z 3. augusta 2016 nadobudlo právoplatnosť 22. augusta 2016.

K sťažnosti sťažovateľa sa ešte pred jej prijatím na ďalšie konanie po predchádzajúcej výzve ústavného súdu vyjadril predseda okresného súdu, pričom vo svojom prípise sp. zn. 1 SprV 132/2016 zo 4. mája 2016 okrem iného uviedol:

„Porušovanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov spôsobené Okresným súdom Michalovce sťažovateľ časovo vymedzuje na obdobie od 18. 8. 2015 /od doručenia zrušujúceho uznesenia Krajského súdu v Košiciach/ do podania predmetnej sťažnosti. Keďže sa spisový materiál veci vedenej na tunajšom súde pod sp. zn. 17 Em 1/2012 v súčasnej dobe nachádza na Ministerstve spravodlivosti SR, pri spracovaní tohto stanoviska som vychádzal z vyjadrenia zákonnej sudkyne a zo záznamov o úkonoch súdu vyznačených v elektronickom súdnom registri.

... Z vyššie uvedeného chronologického prehľadu procesných úkonov súdu, po vrátení veci z odvolacieho súdu je zrejmé, že vo veci boli vykonávané úkony smerujúce k rozhodnutiu o predmetnom návrhu na súdny výkon rozhodnutia. Efektivitu týchto úkonov

ako aj časové intervaly medzi týmito úkonmi súdu však hodnotím tak, že zákonná sudkyňa mohla v súčinnosti s vyššou súdnou úradníčkou postupovať efektívnejšie a na základe takéhoto plynulejšieho a efektívnejšieho postupu mohlo byť o návrhu rozhodnuté skôr, ako takmer po 8 mesiacoch od doručenia spisu z odvolacieho súdu. V tejto súvislosti je však potrebné objektívne vyhodnotiť aj fakt, že požadované písomné podklady, ktoré museli byť zákonnou sudkyňou vyžiadané v dôsledku jej viazanosti právnym názorom odvolacieho súdu, neboli súdu predkladané v uložených sudcovských lehotách. Aj z tohto dôvodu dochádzalo k predlžovaniu časových úsekov medzi jednotlivými úkonmi súdu.

K namietanému porušeniu práva sťažovateľa na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života, práva na rešpektovanie jeho súkromného rodinného života a práva na ochranu rodičovstva a starostlivosti o deti a ich výchovu uvádzam, že z doterajšieho dôkazného stavu sa javí, že sťažovateľovi nebola spôsobená ujma spočívajúca v pocitoch neistoty a krivdy, ktoré mali byť vyvolané postupom súdu, ako aj ujmy spôsobenej absenciou jeho kontaktu s maloletými deťmi. Sťažovateľ síce namietal, že sa nemohol osobne stretávať a starať sa o maloleté deti, avšak z vyjadrenia zákonnej sudkyne vyplýva, že dôkazný stav nasvedčuje tomu, že sťažovateľ dlhodobo neprejavuje o maloleté deti skutočný záujem, deti ho nepoznajú a za svojho otca považujú manžela matky. Sťažovateľ od roku 2011 maloleté deti nenavštívil a nezaujímal sa o ne ani prostredníctvom kontaktu cez sociálne siete, prípadne telefonicky. Zákonná sudkyňa uviedla, že jej fakticky nie je ani známy aktuálny pobyt sťažovateľa, nakoľko z relácii poštového doručovateľa vyplýva, že sťažovateľ na jedinej súdu známej adrese nie je známy a jeho právna zástupkyňa aktuálnu adresu sťažovateľa súdu neoznámila. Takisto plnenie vyživovacej povinnosti zo strany sťažovateľa sa realizuje prostredníctvom súdneho exekútora.“

Sťažovateľ po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie v reakcii na vyjadrenia okresného súdu vo svojom podaní z 21. októbra 2016 okrem iného uviedol:

«Predseda Okresného súdu Michalovce vo svojom stanovisku uviedol, že sťažovateľ časovo vymedzuje porušovanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov na obdobie od 18. 8. 2015. Sťažovateľ však v ústavnej sťažnosti jednoznačne poukázal na to, že prieťahy v konaní treba posudzovať ako celok od začiatku konania dňa 1. 2. 2012, kedy bol

podaný návrh na súdny výkon rozhodnutia o nariadenie návratu maloletých detí na okresnom súde. Súdny systém spôsobil priedať v konaní, ktoré sú v prípade konania o návrat maloletých detí neospravedliteľné a v skutočnosti plynutie času „rieši“ situáciu za účastníkov konania.

Krajský súd v Košiciach v uznesení zo dňa 3. 8. 2015, č. k. 8 CoP/330/2015-175, uviedol: „je nevyhnutné zistiť všetky relevantné skutočnosti pre nariadenie výkonu rozhodnutia, t. j. kde a u koho sa maloleté deti nachádzajú, aký je ich súčasný zdravotný stav a so zreteľom na tento, či je možný ich okamžitý prípadne v akej lehote návrat do krajiny obvyklého pobytu.“

Z uvedeného nevyplýva povinnosť zákonnej sudkyne žiadať od Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce o prešetrenie rodinných pomerov, ani o psychologické vyšetrenie maloletých detí. Podľa záverov Krajského súdu v Košiciach, ktorým vrátil vec okresnému súdu, mal Okresný súd Michalovce zisťovať len to, kde sa maloleté deti nachádzajú, aký je ich zdravotný stav apo tomto zistení nariadiť okamžitý návrat do krajiny obvyklého pobytu, prípadne vzhľadom na možný prechodný zhoršený zdravotný stav takýto návrat posunúť na neskorší vhodný čas. Zákonná sudkyňa teda postupovala nad rámec pokynov krajského súdu, čím svojvoľne rozšírila dokazovanie, ktoré malo za následok ďalšie priedať v konaní.

Predseda Okresného súdu Michalovce v stanovisku uviedol, že zákonná sudkyňa dala dňa 28. 9. 2015, teda viac ako mesiac po doručení uznesenia Krajského súdu v Košiciach, pokyn vyššej súdnej úradníčke a následne „boli vykonané dôkazy, ktoré nariadil doplniť Krajský súd v zrušujúcom uznesení“. Poukazujem na to, že okresný súd urobil prvý úkon až 5. 10. 2015, kedy vyzval právnu zástupkyňu povinnej na podanie správy o zdravotnom stave maloletých detí, pričom uznesenie krajského súdu bolo okresnému súdu doručené už 18. 8. 2015. Od výzvy právnej zástupkyne povinnej po doručenie originálov lekárskeho správ preukazujúcich zdravotný stav maloletých detí dňa 8. 2. 2016 prešli ďalšie štyri mesiace. Okresný súd však pravdepodobne čakal na doručenie správy zo psychologického vyšetrenia maloletých detí, na čo nebol krajským súdom zaviazaný.

Čo sa týka posúdenia namietaného porušenia práva sťažovateľa na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života, práva na rešpektovanie jeho súkromného a rodinného života, práva na ochranu rodičovstva a práva na

starostlivosť o deti a ich výchovu, tvrdenie predsedu okresného súdu, respektíve vyjadrenie zákonnej sudkyne, že sťažovateľ od roku 2011 maloleté deti nenavštívil, nezodpovedá skutočnosti, keďže sťažovateľ sa o maloleté deti zaujímal a niekoľkokrát sa s nimi chcel stretnúť.

Pokiaľ sa okresný súd obrátil na Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce o prešetrenie rodinných pomerov, tento mal okresný súd informovať o tom, že sťažovateľ žiadal v máji 2013 Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce o súčinnosť pri realizovaní styku s jeho maloletými deťmi, keďže sa niekoľkokrát snažil navštíviť maloleté deti v Klokočove, avšak matka mu dlhodobo bráni v styku a odmieta mu umožniť telefonický styk s deťmi. Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce listom zo dňa 30. 5. 2013 informoval sťažovateľa o šetrení v rodine matky, avšak súčinnosť mu neposkytol.

... Z uvedeného je zrejmé, že zákonná sudkyňa vychádzala len z tvrdení povinnej, pričom sťažovateľa o tom neinformovala a nedala mu tak možnosť vyjadriť sa. Sťažovateľ bol pritom po celý čas zastúpený advokátkou. Postup zákonnej sudkyne nasvedčuje tomu, že sa uspokojila s tvrdeniami matky a nepreverovala si na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce ani u sťažovateľa pravdivosť takýchto jednostranných informácií.

Sťažovateľ navyše nebol informovaný o úkonoch okresného súdu a nemohol sa k dôkazom, ktoré produkovala povinná, vyjadriť. Okresný súd komunikoval len s povinnou, so sťažovateľom však nie, a žiadne dôkazy, ktoré povinná predložila, sťažovateľovi nedoručil na vyjadrenie, ani ho o nich neinformoval.»

Vzhľadom na oznámenia predsedu okresného súdu z 3. októbra 2016 a právnej zástupkyne sťažovateľa z 21. októbra 2016, že netrávajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje ústavný súd o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa v posudzovanej veci domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov, ako aj porušenia práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažovateľ zároveň v priamej príčinnej súvislosti s namietaným porušením svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, resp. práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote, namieta aj porušenie svojho základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, základného práva na ochranu rodičovstva a na ochranu rodičovských práv podľa čl. 41 ods. 1 a 4 ústavy, ako aj práva na ochranu rodinného života podľa čl. 8 dohovoru.

II.1 K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98).

Pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza ústavný súd zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie

stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu do 30. júna 2016 vyplývala z ustanovení zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (najmä z § 6, § 100 ods. 1, § 117 ods. 1 a § 119 ods. 1) a s účinnosťou od 1. júla 2016 aj vo vzťahu k výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých vyplýva zo zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „CMP“), najmä z jeho čl. 5 ods. 2 a čl. 12. Podľa čl. 5 ods. 2 CMP súd postupuje z úradnej povinnosti na základe zákona na účely prejednávania a rozhodnutia veci tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná. Podľa čl. 12 CMP súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania účastníkov konania a iných osôb.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

1. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že konanie o výkon rozhodnutia vo veciach maloletých tvorí štandardnú a pomerne početnú súčasť rozhodovacej činnosti súdov, pričom napriek špecifickej povahe takéhoto konania vyžadujúcej citlivý prístup orgánov verejnej moci ho v zásade nemožno považovať za zložitú vec. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje aj na skutočnosť, že ani okresný súd vo svojich vyjadreniach k sťažnosti netvrdil, že v danom prípade ide o právne alebo skutkovo zložitú vec. Zložitosť veci preto ústavný súd nepovažuje za skutočnosť, ktorá by podstatnou mierou prispela k celkovej dĺžke napadnutého konania.

Ústavný súd pri posudzovaní označeného kritéria prihliadol aj na význam predmetu konania pre sťažovateľa, ktorý sa v napadnutom konaní domáhal výkonu právoplatného a vykonateľného rozhodnutia súdu, ktorým bol nariadený návrat jeho dvoch maloletých detí do krajiny ich obvyklého pobytu. Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že napadnuté konanie malo vzhľadom na svoju povahu pre sťažovateľa mimoriadny význam, keďže jeho výsledok mal podstatný vplyv na možnosť riadneho výkonu rodičovských práv a povinností sťažovateľa.

2. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Z obsahu vyžiadaného spisu okresného súdu nevyplýva, že by celková dĺžka napadnutého konania bola negatívne ovplyvnená správaním sťažovateľa. Správanie povinnej (matky maloletých detí) na druhej strane malo zjavne negatívny vplyv na dĺžku napadnutého konania (prerušenie konania na základe jej návrhu odôvodneného podaním podnetu generálnemu prokurátorovi na podanie mimoriadneho dovolania proti rozhodnutiu, ktoré bolo podkladom na výkon rozhodnutia, riadne neprevzatie doručovanej zásielky, žiadosti o predĺženie lehôt na predloženie písomných podkladov). V tejto súvislosti však ústavný súd zdôrazňuje, že bolo predovšetkým zodpovednosťou vo veci konajúceho okresného súdu, aby sa vysporiadal so všetkými uplatnenými procesnými návrhmi a postupmi účastníkov tak, aby bola naplnená z povahy predmetu napadnutého konania vyplývajúca požiadavka na urýchlené rozhodnutie veci. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že

správaním sťažovateľa, ale ani povinnej ako účastníkov napadnutého konania nemožno ospravedlňovať zjavne neprimeranú celkovú dĺžku napadnutého konania.

3. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

Ústavný súd v súvislosti s preskúmaním postupu okresného súdu v napadnutom konaní v prvom rade poukazuje na skutočnosť, že posudzoval celý priebeh napadnutého konania, teda aj štádium konania pred zrušením právoplatného uznesenia krajského súdu č. k. 8 CoP 521/2012-145 z 26. júna 2013, ktorým bolo potvrdené uznesenie okresného súdu č. k. 17 Em 1/2012-119 z 18. októbra 2012 o zamietnutí návrhu sťažovateľa na nariadenie výkonu rozhodnutia, ku ktorému došlo nálezom ústavného súdu č. k. II. ÚS 361/2014-49 z 27. mája 2015. Ústavný súd pri tom vychádzal z odôvodnenia označeného nálezu, podľa ktorého zrušené uznesenie krajského súdu, ako aj s ním spoločne posudzované predchádzajúce uznesenie okresného súdu bolo výsledkom ústavne nekonformného výkladu vo veci aplikovaných právnych noriem, ktorý popieral ich účel a zmysel, čo viedlo k vysloveniu porušenia základných práv sťažovateľa podľa čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. jeho práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 dohovoru označeným uznesením krajského súdu. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na právny názor vyslovený v jeho doterajšej judikatúre, podľa ktorého arbitrárne rozhodnutie všeobecného súdu nemožno z ústavného hľadiska považovať za také, ktoré by účinným spôsobom odstraňovalo právnu neistotu účastníkov konania (m. m. III. ÚS 340/2015). Z uvedeného dôvodu ústavný súd považoval sa správne posudzovať napadnuté konanie okresného súdu ako jeden celok o to viac, že v konaní o sťažnosti vedenej pod sp. zn. II. ÚS 361/2014 sťažovateľ nenamietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pri posudzovaní, či postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bolo podľa názoru ústavného súdu nevyhnutné prihliadnúť tiež na osobitnú povahu napadnutého konania, v ktorom okresný súd rozhodoval o návrhu na súdny výkon rozhodnutia, ktorým bol nariadený návrat maloletých detí do krajiny ich obvyklého pobytu.

Osobitosť výkonu rozhodnutí o návrate dieťaťa, ktoré bolo na územie Slovenskej republiky neoprávnene premiestnené alebo je na jej území neoprávnene zadržované, spočíva v špecifickej povahe týchto rozhodnutí, ktoré sú vydávané justičnými orgánmi Slovenskej republiky na základe prameňov medzinárodného práva, konkrétne Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí (ďalej len „Haagsky dohovor“) a európskeho práva, konkrétne nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (ďalej len „nariadenie rady“). Nútený výkon takéhoto rozhodnutia, aj keď je upravený v rámci výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých [§ 272 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku (do 30. júna 2016) a § 370 a nasl. CMP (od 1. júla 2016)], je špecifickým druhom výkonu rozhodnutia. Ide o výkon rozhodnutia podľa medzinárodnej zmluvy, kedy je potrebné prihliadať na účel Haagskeho dohovoru a nariadenia rady. Účelom Haagskeho dohovoru a nariadenia rady je prioritne ochrana práv dieťaťa a jeho okamžitý návrat do krajiny obvyklého pobytu (teda do pôsobnosti jeho zákonného sudcu), ako aj ochrana práv toho z rodičov, ktorému sa neoprávneným premiestnením dieťaťa porušili jeho opatrovnícke práva. Vzťah nariadenia rady k Haagskemu dohovoru je komplementárny, teda vo vzťahoch medzi členskými štátmi Európskej únie sa prednostne použije nariadenie rady pre rovnaký okruh otázok, ktoré rieši aj Haagsky dohovor (čl. 60 nariadenia rady); k tomu pozri aj nález sp. zn. II. ÚS 566/2016 zo 4. novembra 2016.

Špecifickosť výkonu rozhodnutia o nariadení návratu akcentuje aj dôvodová správa k návrhu zákona, ktorým sa súčasťou právneho poriadku stalo ustanovenie § 273a OSP (účinné od 1. januára 2002 do 30. júna 2016), v ktorej sa po odkaze na rozhodnutia podľa Haagskeho dohovoru uvádza, že *„V týchto medzinárodných veciach je pri výkone*

rozhodnutia na jednej strane žiaduce dodržať obdobný postup ako pri výkone rozhodnutí o výchove detí, avšak súčasne je potrebné tento proces urýchliť a sprísniť. Vzhľadom na špecifickú situáciu sa ukladanie pokút v týchto prípadoch neodporúča a navrhuje sa mandatórne odňatie dieťaťa a vrátenie dieťaťa tomu, komu má byť podľa rozhodnutia vrátené...“.

Vychádzajúc z priebehu napadnutého konania popísaného v časti I tohto nálezu, ústavný súd konštatuje, že okresný súd sa v napadnutom konaní už zdôraznenou požiadavkou na urýchlené konanie v posudzovanej veci dôsledne neriadil, pričom jeho postup v tomto konaní možno považovať za neefektívny, a teda nesmerujúci sústredene k urýchlenému odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje aj na odôvodnenie uznesenia okresného súdu č. k. 17 Em 1/2012-315 z 15. apríla 2016 potvrdeného uznesením krajského súdu č. k. 8 CoP 199/2016-334 z 3. augusta 2016, ktorým okresný súd návrh sťažovateľa na súdny výkon rozhodnutia o nariadenie návratu maloletých detí zamietol. Z odôvodnenia označeného uznesenia vyplýva, že podstatným dôvodom tohto rozhodnutia bola práve dĺžka času, ktorá uplynula od premiestnenia maloletých detí na územie Slovenskej republiky, s ktorou okresný súd spájal všetky kľúčové dôvody svojho rozhodnutia (obava o zdravotný stav a psychický vývoj maloletých v prípade ich „vytrhnutia“ z prostredia, na ktoré si už zvykli, úplná integrácia detí a ich vôľa ostať v tomto prostredí).

V nadväznosti na uvedené ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ podal návrh na výkon rozhodnutia 6. februára 2012, to znamená viac ako štyri roky pred ostatným meritórnym rozhodnutím okresného súdu, z čoho vyplýva, že ak by okresný súd v napadnutom konaní postupoval v súlade s požiadavkami kladenými na takýto druh konania, ním uvádzané rozhodujúce dôvody na zamietnutie návrhu na výkon rozhodnutia by neexistovali. Postup okresného súdu v napadnutom konaní (prerušenie konania, prvé rozhodnutie poznačené arbitrárnosťou vo veci, zdĺhavé a neefektívne vykonávanie procesných úkonov) pritom podľa názoru ústavného súdu nemožno hodnotiť ako taký, ktorý by koncentrovane smeroval k naplneniu účelu tohto špecifického druhu konania.

Na základe uvedených skutočností dospel ústavný súd k záveru, že k celkovej dĺžke napadnutého konania, ktorá nie je primeraná jeho povahe, rozhodujúcou mierou prispel neefektívny a nekoncentrovaný postup okresného súdu, čím došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na konanie bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd preto vyslovil porušenie označených práv sťažovateľa postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 17 Em 1/2012 (bod 1 výroku tohto nálezu).

II.2 K namietanému porušeniu základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva na rešpektovanie rodinného života podľa čl. 8 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní

Sťažovateľ v spojení s namietaným porušením základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy namieta aj porušenie svojho základného práva podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 8 dohovoru.

Podľa čl. 19 ods. 2 ústavy každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

Podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie. Podľa čl. 8 ods. 2 dohovoru štátny orgán nemôže do výkonu tohto práva zasahovať okrem prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných.

Ústava pojem „súkromný a rodinný život“ bližšie nedefinuje. Keďže základné práva a slobody podľa ústavy je potrebné vykladať a uplatňovať v zmysle a duchu medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách (PL. ÚS 5/93, PL. ÚS 15/98), ústavný súd pri vymedzení obsahu uvedených pojmov prihliadal aj na

príslušnú judikatúru EŠLP týkajúcu sa predovšetkým čl. 8 dohovoru, ktorého porušenie postupom okresného súdu v napadnutom konaní sťažovateľ taktiež namieta.

Právo na rešpektovanie rodinného života sa aplikuje na rodinné vzťahy, a predpokladá existenciu rodiny (Marckx proti Belgicku, rozsudok z 13. 6. 1979, č. 6833/74, bod 31). Rodinou je v prvom rade vzťah medzi manželmi a medzi rodičmi a neploetými deťmi. Spolužitie rodičov a detí je základným prvkom rodinného života (Bronda proti Taliansku, rozsudok z 9. 6. 1998, č. 22430/93, bod 51).

Ochrana „rodinného života“ sa týka súkromia jednotlivca v jeho rodinných vzťahoch voči iným fyzickým osobám, čo v sebe zahŕňa vzťahy sociálne, kultúrne, ale aj morálne či materiálne (I. ÚS 13/00).

Ústava v čl. 19 ods. 2 nezaručuje ochranu súkromného a rodinného života pred akýmkoľvek zasahovaním. Zaručuje ochranu len pred takým zasahovaním, ktoré je neoprávnené. V súlade s účelom práva na súkromie môžu orgány verejnej moci, fyzické aj právnické osoby zasahovať do súkromného a rodinného života iných vtedy, ak ich zasahovanie možno hodnotiť ako oprávnené. Podmienkou ústavnosti takéhoto obmedzenia práva na súkromie je jeho určenie v súlade so všetkými normami ústavy, ktoré sú právne významné pri uplatňovaní práva na súkromie (II. ÚS 7/99). Takouto ústavnou normou je aj čl. 13 ods. 4 ústavy, podľa ktorého pri obmedzovaní základných práv a slobôd sa musí dbať na ich podstatu a zmysel. Takéto obmedzenia sa môžu použiť len na ustanovený cieľ (I. ÚS 13/00).

Ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre už vyslovil právny názor, v zmysle ktorého nesplnenie pozitívneho záväzku štátu a jeho orgánov vrátane všeobecných súdov zabezpečiť, resp. poskytnúť účinnú ochranu práv a slobôd jednotlivcov v primeranej lehote, možno považovať aj za neoprávnený zásah do rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy vtedy, ak je nepochybné, že v dôsledku nedostatku existencie meritórneho rozhodnutia sa zhoršuje postavenie dotknutého rodiča v tom zmysle, že rozvíjanie, respektíve obnova,

vzťahu dotknutého rodiča so svojím dieťaťom je v súvislosti s uplynutím času podstatne sťažená (m. m. III. ÚS 351/2014, tiež II. ÚS 566/2016).

V nadväznosti na už uvedené ústavný súd, vychádzajúc zo skutočnosti, že už vyslovil, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj k porušeniu jeho práva na prejedanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zohľadňujúc intenzitu porušenia označených práv, dospel k názoru, že v priamej príčinnej súvislosti s neefektívnym a nekoncentrovaným postupom okresného súdu došlo k zhoršeniu postavenia sťažovateľa ako rodiča, pretože počas neprimerane dlho trvajúceho konania o výkon rozhodnutia nemal možnosť realizovať svoje rodičovské práva a povinnosti, resp. domáhať sa ich úpravy v takej miere, aká mu vyplývala z právoplatného rozhodnutia súdu, výkonu ktorého sa v napadnutom konaní domáhal. V dôsledku uvedených skutočností zároveň došlo aj k podstatnému sťaženiu budúceho výkonu rodičovských práv sťažovateľa. Na základe uvedeného vzhľadom na intenzitu neoprávneného zásahu do rodinného života sťažovateľa postupom okresného súdu v napadnutom konaní ústavný súd vyslovil, že k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejedanie záležitosti primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru došlo v spojení s porušením jeho základného práva na ochranu pred neoprávneným zásahom do rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, ako aj jeho práva na rešpektovanie rodinného života podľa čl. 8 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

II.3 K namietanému porušeniu základného práva na ochranu rodičovských práv podľa čl. 41 ods. 1 a 4 ústavy postupom okresného súdu v napadnutom konaní

V spojení s namietaným porušením základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sťažovateľ namieta aj porušenie svojich základných práv vyvoditeľných z čl. 41 ods. 1 a 4 ústavy.

Podľa čl. 41 ods. 1 ústavy manželstvo je jedinečný zväzok medzi mužom a ženou. Slovenská republika manželstvo všestranne chráni a napomáha jeho dobru. Manželstvo, rodičovstvo a rodina sú pod ochranou zákona. Zaručuje sa osobitná ochrana detí a mladistvých.

Podľa čl. 41 ods. 4 ústavy starostlivosť o deti a ich výchova je právom rodičov; deti majú právo na rodičovskú výchovu a starostlivosť. Práva rodičov možno obmedziť a maloleté deti možno od rodičov odlúčiť proti vôli rodičov len rozhodnutím súdu na základe zákona.

Domáhať sa ochrany základných práv podľa čl. 41 ods. 1 až 5 ústavy je možné len v medziach zákona, ktorý tieto ustanovenie vykonáva (čl. 51 ods. 1 ústavy).

Ako už bolo uvedené, účelom konania podľa nariadenia rady, ako aj podľa Haagskeho dohovoru je okamžitý návrat uneseného dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu, a tým obnovenie stavu pred porušením, resp. vrátenie dieťaťa do pôsobnosti jeho zákonného sudcu, aby ten mohol rozhodnúť o opatrovníckom práve. Pojem „opatrovnícke právo“ v Haagskom dohovore a v nariadení rady (čl. 2 bod 9) zodpovedá v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky pojmu „rodičovské práva a povinnosti“.

V zmysle čl. 19 Haagskeho dohovoru rozhodnutie o návrate dieťaťa nemožno považovať za rozhodnutie o určení opatrovníckeho práva. V okolnostiach posudzovanej veci je nesporné, že v napadnutom konaní okresného súdu sa nerozhodovalo priamo o opatrovníckom práve sťažovateľa, resp. o jeho rodičovských právach či povinnostiach k maloletým deťom (starostlivosť o maloleté deti, úprava styku). Na druhej strane však niet pochyb o tom, že neoprávneným premiestnením maloletých detí došlo k porušeniu opatrovníckeho práva sťažovateľa, ktorému bol z tohto dôvodu znemožnený, resp. sťažený výkon jeho rodičovských práv. Keďže v dôsledku zbytočných prietáhov v napadnutom konaní nedošlo k naplneniu účelu nariadenia rady a Haagskeho dohovoru výkonom rozhodnutia o nariadení návratu maloletých detí, a tým k obnoveniu porušeného opatrovníckeho práva sťažovateľa, resp. k vytvoreniu možnosti ďalšej úpravy rodičovských

práv a povinností sťažovateľa príslušným justičným orgánom krajiny obvyklého pobytu maloletých, došlo v príčinnej súvislosti s porušením práv sťažovateľa garantovaných v čl. 48 ods. 2 ústavy a v čl. 6 ods. 1 dohovoru aj k neoprávnenému zásahu do jeho rodičovských práv. Z tohto dôvodu ústavný súd vyslovil, že v spojení s porušením základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru došlo aj k porušeniu základného práva sťažovateľa garantovaného čl. 41 ods. 1 a 4 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

III.

III.1 K návrhu sťažovateľa konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Sťažovateľ sa vo svojej sťažnosti tiež domáhal, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie okresného súdu bolo podľa zistenia ústavného súdu v čase jeho rozhodovania o sťažnosti už právoplatne skončené (pozri časť I tohto nálezu), ústavný súd tomuto návrhu sťažovateľa už nemohol vyhovieť, a preto rozhodol o ňom tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu, t. j. nevyhovet mu.

III.2 K návrhu na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

Sťažovateľ sa domáha priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 20 000 €. Tento svoj návrh odôvodňuje najmä takto:

„Samotné deklarovanie porušenia základných práv a slobôd ústavným súdom nemožno považovať v tomto prípade za dostatočné, pretože zásah do rodičovských práv sa už nedá napraviť ani odstrániť. Nemajetková ujma sťažovateľa spočíva v pocitoch neistoty a krivdy, ktoré boli vyvolané postupom súdu a ujmy spôsobenej absenciou kontaktu sťažovateľa so svojimi deťmi. Postupom súdu bola sťažovateľovi odňatá možnosť osobne sa stretávať so svojimi deťmi, starať sa o ne, vychovávať ich, tráviť s nimi voľné chvíle, čo je pre otca frustrujúce. Deti tak vyrastajú bez jeho vplyvu a vzájomnej lásky. Pocit márnosti jeho snahy dovolať sa spravodlivosti je v súčasnosti nevyvrátiteľný.

... Sťažovateľ žiada, aby mu Ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie vo výške 20.000,- €. Uvedené zadosťučinenie zohľadňuje duševnú ujmu sťažovateľa, ako aj skutočnosť, že boli porušené viaceré články ústavy a dohovoru a ide o opakované porušenie článkov ústavy a dohovoru, a to čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 8 dohovoru. Konanie súdu ako kompetentného štátneho orgánu, ktoré ochranu práv zaručených ústavou a medzinárodným dohovorom môže zabezpečiť, je pre sťažovateľa ujmu, ktorú ani ďalší priebeh konania nemôže napraviť.“

Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä zjavne neprimeranú dĺžku napadnutého konania spôsobenú neefektívnou a nesústredenou činnosťou okresného súdu, povahu a rozsah práv sťažovateľa, ktoré boli porušené, predmet konania, ktorým bol súdny výkon rozhodnutia o nariadenie návratu maloletých detí do krajiny ich obvyklého pobytu, ako aj význam konania pre sťažovateľa, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadosťučinenia v sume 4 000 € (bod 2 výroku tohto nálezu).

III.3 K úhrade trov konania

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľ si v sťažnosti v spojení so svojím vyjadrením po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie uplatnil nárok na úhradu trov konania spojených s jeho právnym zastupovaním advokátom v celkovej sume 454,74 €.

Ústavný súd v zmysle § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním v konaní pred ústavným súdom, a priznal mu úhradu trov konania v požadovanej sume 454,74 € (bod 4 výroku tohto nálezu).

Ústavným súdom priznaná suma úhrady trov konania pozostáva z odmeny vo výške 429 € za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti a vyjadrenie doručené ústavnému súdu 27. októbra 2016) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c)

vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), pri tarifnej odmene za jeden úkon právnej služby vo výške 143 € (§ 11 ods. 3 vyhlášky), a z režijného paušálu v celkovej výške 25,74 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2015 (§ 1 ods. 3 vyhlášky), ktorá bola 858 €.

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. decembra 2016